

اقتصاد جهانی در بحران

سرانه‌ها در سرایشی

"رکود بزرگ" فعلی جهان، طولانی‌ترین از نوع خود پس از بحران بزرگ ۳۲ - ۱۹۲۹ است.

اقتصاد جهان برای اولین بار پس از جنگ جهانی دوم گرفتار بزرگترین بحران مالی در نوع خود شده است: بحرانی که هم از نوع اثرگذاری و هم از بعد عمق و اندازه در نوع خود بی نظیر بوده است. بحران مذکور که تأثیرات فراوانی را بر حوزه‌های اقتصادی و اجتماعی در بسیاری از کشورهای پیشرفته دنیا بر جای نهاده، بسیاری از پیش‌بینی‌های مربوط به اهداف توسعه‌ای کشورهای جهان را دستخوش تغییرات گسترده کرده است. بحران اخیر حتی اگر در خوشبینانه‌ترین حالت ممکن تصور شود که به پایان خود نزدیک است، عمیق‌ترین اثرات را بر امنیت اقتصادی و ثبات اجتماعی کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه بر جای نهاده است.

انتظار می‌رود محصول ناخالص جهانی (WGP) از رقم قبلی خود که به طور میانگین در فاصله سال‌های ۲۰۰۴ تا ۲۰۰۷ میلادی در حدود ۴ درصد رشد فزاینده را شاهد بوده و در سال ۲۰۰۸ با ۲/۱ درصد رشد منفی روبه‌رو شده است تا پایان سال ۲۰۰۹ همچنان با ۲/۶ درصد رشد منفی روبه‌رو باشد. گفتنی است اقتصاددانان معتقدند این شاخص در سال ۲۰۱۰ با اندکی رشد مثبت همراه خواهد بود که منجر به آغاز روندی معکوس در

جریان کاهش ممتد تولید جهانی خواهد شد. به عقیده اقتصاددانان، در صورتی که ثبات اقتصادی در غرب، همزمان با تلاش دولت‌ها در جهت بازیابی بخش واقعی اقتصاد به وقوع نپیوندد، رکود موجود به طرزی باورنکردنی بر ارکان اقتصادی دنیا غلبه می‌کند: هرچند در ماه‌های اخیر به نظر می‌رسد این روند تا حدودی حالت معکوس به خود گرفته است. خبرها مبین کاهش ۶۰ درصدی توان تجمیع سرمایه در بانک‌های ایالات متحد آمریکا و اروپا - رقمی در حدود ۲ تریلیون دلار - در فاصله سپتامبر ۲۰۰۸ تا ماه مه ۲۰۰۹ است.

تجارت جهانی نیز که در فاصله سال‌های ۲۰۰۴ تا ۲۰۰۷ به طور میانگین در حدود ۷/۸ درصد رشد را شاهد بود، در سال ۲۰۰۸ میلادی و با شروع بحران جهانی به ۲/۴ درصد رسید. پیش‌بینی می‌شود تا آخر ۲۰۰۹ با کاهشی حدوداً ۱۱/۱ درصدی در حجم تجارت جهانی روبه‌رو باشیم. همچنین پیش‌بینی‌ها در حالتی بدبینانه انتظار دارند در سال ۲۰۱۰ علیرغم بهبود نسبی اوضاع اقتصادی جهان، شاهد حداکثر ۰/۵ درصد رشد در این شاخص باشیم.

به علاوه افت اعتبارات مالی در جهان در فاصله ماه‌های اخیر ضربات بدی را بر بخش واقعی اقتصاد در

در این سرفصل همچنین می‌خوانید:

۳۲ سفره‌های خالی به وسعت دنیا

۳۴ چاه‌های پر، جیب‌های خالی

۳۹ داستان تورم از شرق تا غرب دنیا

۴۰ "اونور آب" هم خبری نیست

اکثر کشورهای جهان وارد نموده است، به طوری که در صورت عدم تنظیم به موقع بازارهای مالی و عدم تحرک در اقتصاد به واسطه مشوق‌های مالی اعطا شده توسط دولت‌ها، باید گفت که رکود موجود قطعاً در بلندمدت و تا سال ۲۰۱۰ در سیستم اقتصادی بسیاری از کشورهای دنیا به مراتب بیش از آنچه که اکنون شاهد آن هستیم ریشه خواهد دواند. اما در صورتی که بتوان با بازیابی مشکلات موجود در اقتصاد جهانی و شناسایی و حل مسایل موجود در بازارهای مالی و با عنایت به تأثیراتی که می‌توان در نتیجه اقدامات سال ۲۰۰۹ شاهد آن بود، حتی رشد ۲/۳ درصدی در محصول ناخالص جهانی رقمی دور از ذهن نخواهد بود، اما تاکنون اقدامات صورت گرفته این نوید را نمی‌دهند.

علاوه بر شاخص مذکور، به نظر می‌رسد درآمد سرانه جهانی نیز در سال ۲۰۰۹ با کاهشی ۳/۷ درصدی مواجه باشد. لافل از ۱۰۷ کشوری که آمار آنان در دست است ۶۰ کشور در حال توسعه به نظر می‌رسد با این کاهش دست و پنجه نرم می‌کنند. در صورتی که تنها ۷ کشور در جهان رشد ۳ درصدی و یا بالاتر را برای درآمد سرانه خود به ثبت رسانده‌اند. گفتنی است این رقم در سال ۲۰۰۷ در حدود ۶۹ کشور و در سال ۲۰۰۸، ۵۱ کشور بوده است. در حالی که این رقم حداقل رشد مورد نیاز برای کاهش نرخ فقر در جهان است. به عبارتی دیگر با توجه به آمار موجود و در صورت تداوم رکود حال حاضر دنیا، افزایش حیرت‌انگیز نرخ فقر دور از ذهن نخواهد بود. رکود موجود اگرچه به نوعی بحرانی همگانی تلقی می‌شود، اما به قوی‌ترین شکل

به پیش‌بینی بهبود اوضاع اقتصادی جهان تا سال ۲۰۱۰ بسیاری از کشورها نیاز خواهند داشت تا در جهت رسیدن به رشدی پایدار و بالا در فاصله سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۵ سیاست‌های خود را در جهت ایجاد مشاغل جدید و جبران خرابی‌های به وجود آمده در بازار کار در نتیجه بحران جهانی متمرکز کنند. ■

بیکاری بتواند پس از بازیابی کامل اقتصاد به نرخ ماقبل وقوع بحران برسد. علت این پدیده آن است که اشتغال نوعی "شاخص معوقه" (Lagging Indicator) است و واحدهای اقتصادی پس از آن که از استمرار افزایش تقاضا مطمئن شدند، اقدام به جذب نیروی کار جدید می‌نمایند. به همین دلیل به نظر می‌رسد با توجه

ابرقدرت‌های فقیر

سفرهای خالی به وسعت دنیا

بحران اقتصادی که از سال گذشته آغاز شده، تمام برنامه‌های اقتصادی کشورهای جهان را نقش بر آب کرده است.

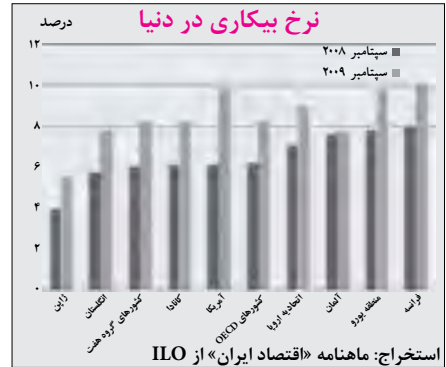
آفت میزان اشتغال در نتیجه وقوع بحران جهانی و کاهش سطح درآمدها در بسیاری از کشورهای دنیا قادر خواهد بود تا بسیاری از برنامه‌هایی را که دولت‌ها

تاکنون در جهت کنترل فقر و کاهش نابرابری‌ها در پیش گرفته بودند خنثی و تا حدودی وخیم‌تر کند. از پیش‌بینی‌ها چنین بر می‌آید که رقمی در حدود ۷۳ تا ۱۰۳ میلیون نفر به شمار فقرا در جهان افزوده خواهد شد و این رقم علیرغم میزان فقرای موجود در جهان تا پیش از وقوع بحران مالی جهانی است. بخش اعظمی از این افراد در شرق و جنوب آسیا زندگی می‌کنند که رقمی

در حدود ۵۶ تا ۸۰ میلیون نفر را شامل می‌شوند که ۵۰ درصد این افراد هندی هستند. بحران جهانی رقمی در حدود ۱۲ تا ۱۶ میلیون نفر به تعداد فقرای آفریقا و حدود ۴ میلیون نفر به اهالی آمریکای لاتین خواهد افزود. به نظر می‌رسد این پیش‌بینی‌ها خوشبینانه بوده‌اند و تأثیرات ناشی از وقوع بحران جهانی را بر توزیع درآمدها و پراکندگی فقر در جهان در حدی پایین تخمین زده‌اند. قابل ذکر است که کاهش درآمدهای قابل حصول دولت‌ها در نتیجه بحران و فقر حاکم بر مردم این کشورها می‌تواند بر سایر برنامه‌های توسعه‌ای این کشورها به خصوص در بحث برنامه‌های اجتماعی آنان تأثیر بگذارد. به عنوان نمونه می‌توان در این مورد به برنامه‌های کشورهای قبیل بولیوی، هندوراس و نیکاراگوئه اشاره کرد که لاقبل باید سالانه ۱/۵ تا ۲ درصد از محصول ناخالص داخلی خود را

به بخش آموزش، سلامت و خدمات پایه در فاصله سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۵ اختصاص می‌دادند تا بتوانند به اهداف تعریف‌شده پیش از وقوع بحران دست یابند. این رقم شامل اختصاص ۲ درصد از محصول ناخالص داخلی بولیوی، ۵ درصد در نیکاراگوئه و ۷ درصد در هندوراس است. در کشورهای برزیل، شیلی و کاستاریکا، این میزان با لحاظ شرایط پس از بحران جهانی، رقمی در حدود ۱/۵ تا ۰/۵ درصد از GDP سالانه این کشورها را دربرمی‌گیرد. در واقع، در صورت عدم برقراری توازن و ایجاد ثبات اقتصادی در این کشورها محاسبه این میزان از درآمدها در بخش هزینه‌های دولت قطعاً به افزایش بدهی‌های عمومی دولت‌ها منجر خواهد شد که این امر به نوبه خود به افزایش بی‌ثباتی اقتصادی در این کشورها در آینده می‌انجامد. البته تحقیقات بیشتر این فرضیه را تأیید می‌کنند که افزایش پرداخت‌های اجتماعی غالباً به افزایش در رشد می‌انجامد، اما کشورها نباید با نادیده گرفتن اثرات بحران انتظار تحقق درصد‌های رشد اقتصادی و یا اشتغال مدنظر پیش از وقوع بحران را داشته باشند. نباید فراموش کنیم که تأثیرات ناشی از رشدهای بیشتر ممکن است از طریق بهبود در برخی فاکتورها از قبیل سلامت آموزش و سلامت نیروی کار در کنار حصول شرایط بهبود سطح تولید و فضای کسب‌وکار پدیدار شوند، چراکه این مسایل به عنوان توسعه زیرساخت‌های تولید محسوب می‌شوند و بدون

خود در کشورهای مشترک‌المنافع (CIS)، کشورهای آفریقایی و آمریکای لاتین نمود یافته است. به علاوه، کشورهای کمتر توسعه‌یافته نیز تأثیرات سخت‌تری از رکود موجود یافته‌اند تا جایی که با کاهش رشدی در حدود ۳/۵ درصد در این سال‌ها روبه‌رو شده‌اند.

بیکاری در سربالایی

روند بحران کنونی به بیکاری گسترده‌ای در سطح جهان منجر شده است. رشد فزاینده بیکاری که از سال ۲۰۰۸ آغاز شده است به نظر می‌رسد در سال آینده نیز ادامه داشته باشد. نتایج یک بررسی نشان می‌دهد ممکن است در سال‌های ۲۰۰۹ و ۲۰۱۰ تعداد کل بیکاران جهان با افزایش ۵۰ میلیون نفری، به ۲۵۰ میلیون نفر بالغ شود که نرخ بیکاری ۷/۱ درصدی را برای جهان تلویح می‌کند. تجربه بحران‌های مالی گذشته در جهان بر این نکته اشاره دارد که در حدود ۴ تا ۵ سال طول می‌کشد تا

رشد منفی تولید کشورهای جهان

کشور	۲۰۰۴ تا ۲۰۰۷		۲۰۰۸		پیش‌بینی ۲۰۱۰	
	برآورد ۲۰۰۹	خوشبینانه	پدینانه	پیش‌بینی ۲۰۱۰	خوشبینانه	پدینانه
اقتصادهای پیشرفته	۲/۶	۰/۸	-۳/۹	۱/۱	-۱/۴	۰/۱
آمریکا	۲/۶	۱/۱	-۳/۵	۱/۵	۰/۱	۰/۱
ژاپن	۲/۱	-۱/۶	-۷/۱	۰/۲	۰/۴	۰/۲
اتحادیه اروپا	۲/۶	۰/۹	-۳/۵	۰/۶	-۱/۰	۰/۶
سایر کشورهای توسعه‌یافته	۳/۱	۱/۰	-۲/۳	۰/۹	-۰/۵	۰/۹
اقتصادهای نوظهور	۷/۶	۵/۳	-۵/۱	۲/۴	-۰/۵	۲/۴
جنوب شرق اروپا	۵/۳	۴/۲	-۱/۹	۱/۸	-۰/۳	۱/۸
کشورهای مشترک‌المنافع	۷/۸	۵/۴	-۵/۴	۲/۵	-۰/۶	۲/۵
کشورهای در حال توسعه	۷/۱	۵/۴	۱/۴	۵/۵	۲/۰	۵/۵
آفریقا	۵/۹	۴/۹	۰/۹	۵/۳	۱/۷	۵/۳
جنوب و شرق آسیا	۸/۵	۶/۲	۳/۲	۶/۵	۳/۷	۶/۵
آسیای شرقی	۸/۵	۶/۱	۳/۰	۶/۵	۳/۹	۶/۵
آسیای جنوبی	۸/۳	۶/۸	۴/۱	۶/۵	۳/۱	۶/۵
آمریکای لاتین و کارائیب	۵/۲	۴/۰	-۱/۹	۳/۲	-۰/۷	۳/۲
آمریکای جنوبی	۵/۶	۵/۳	-۰/۹	۳/۵	-۰/۵	۳/۵
کمتر توسعه‌یافته‌ها	۸/۱	۶/۱	۲/۷	۶/۳	۲/۲	۶/۳
تجارت جهانی	۷/۸	۲/۴	-۱۱/۱	۵/۱	۰/۵	۵/۱
رشد تولید جهانی (PPP)	۴/۹	۳/۳	-۱/۰	۳/۴	۱/۲	۳/۴
جهان	۳/۸	۲/۱	-۲/۶	۲/۳	۰/۲	۲/۳

استخراج: «اقتصاد ایران» از سازمان ملل و DESA